

RECENZE

Kateřina Ronovská: Soukromoprávní aspekty nadačního a spolkového práva v Česku, ve Švýcarsku a v Nizozemí

Vydání první, Masarykova univerzita Brno, 2004, 355 stran, ISBN 80-210-3453-X

Jan Hurdík*

Ačkoli tématu neziskových právnických osob se – po období převážné pozornosti věnované podnikatelským subjektům – počíná věnovat stále více autorů a institucí, stále nelze říci, že by výsledky saturovaly očekávání. Důvody jsou četné a mají jak krátkodobou, tak výhledovou naléhavost, některé jsou limitovány českým právním řádem, jiné evropskými a širšími mezinárodními tendencemi. K nejvýraznějším krátkodobým a současně domácím důvodům patří nepochyb-

ně probíhající rekodifikace českého soukromého práva, která vstoupila do etapy veřejné diskuse nad uceleným návrhem nového občanského zákoníku ČR. Právě v této souvislosti se ukázalo, že řada otázek koncepční i dílčí povahy, týkající se právnických osob obecně a neziskových právnických osob zvláště, není chápána jednotně, chybí solidní základ, založený na standardním dlouholetém vývoji jednotlivých typů právnických osob občanského sektoru. Tato situace je autorce, kte-

* Prof. JUDr. Jan Hurdík, DrSc., Katedra občanského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno

rá je odbornou asistentkou katedry občanského práva Právnické fakulty MU v Brně a při přípravě parit neziskových právnických osob v novém občanském zákoníku aktivně a s výrazným efektem působila, dostatečně známa. Zvolila proto za téma své doktorské práce (jejíž výsledky jsou v posuzované knize obsaženy) právě problematiku dvou rozhodujících typů právnických osob soukromého práva neziskové povahy: na jedné straně fondový typ, na straně druhé asociační typ právnické osoby, které v podstatě tvoří páteř (snad ještě s právníky osobami typu ústavy, které však zdaleka nejsou standardizovány ani v českém právu, ani ve srovnatelných právních řádech) institucionálně-právního rámce neziskového sektoru.

K uvedeným důvodům studia právnických osob neziskového sektoru přistupují další: aktivity komunitárního práva při tvorbě nových – evropských – typů právnických osob, kde právníky osoby neziskové jsou zatím stále ve stínu obchodních společností a podnikatelských sdružení, nepředjímají vždy a v dostatečné míře dlouhodobější perspektivu vývoje právnických osob neziskového sektoru, které podle celé řady prognóz mohou převzít v budoucnu roli podstatně významnějšího faktoru společenského vývoje, než mu přiznává současné neoliberalní (ekonomické i právní) myšlení.

Autorka recenzované publikace vychází těmito požadavky doby vstít a předkládá dílo, které při omezených domácích zdrojích poznání významně přispívá k budování základů soudobé koncepce nadačního a spolkového práva v širším záběru: Práce je především solidní srovnávací studií tří zásadně odlišných právních řešení: autorka využívá poznatků ze svých studijních pobytů v Holandsku a Švýcarsku a srovnání pojetí nadačních a spolkových typů právnických osob v těchto dvou státech s pojetím českým, jak *de lege lata*, tak *de lege ferenda*. Volba srovnávaných materiálů – zdánlivě náhodná – se ukázala jako šťastná a přinesla řadu důležitých závěrů. Oba státy jsou reprezentanty odlišných výchozích právních úprav (téměř stoletá legislativa civilního práva ve Švýcarsku a moderní občanský zákoník v Nizozemí, tradiční důraz na dohled nad právníky osobami ve Švýcarsku proti liberálnímu pojetí nizozemskému...), což vytvořilo značný prostor pro komparatistická bádání.

Podtrhnout je třeba metodologický a koncepční

základ, který si autorka pro svá srovnávací studia vytvořila: je jím analyticko-syntetická osnova, založená na skupině rozhodujících znaků nadací (kapitola IV.) a asociací (kapitola V.), mezi něž autorka řadí devět kritérií, která zčásti vycházejí z postupně se formující doktríny právnických osob, avšak autorka je v práci pojímá především z praktického hlediska, ať již vycházejícího z potřeb právní praxe, či pro účely legislativního procesu. Mezi tyto klíčové charakteristické znaky řadí: doktrinální a legální definici příslušného typu právníky osoby, zřízení a vznik, rejstřík a registrace, náležitosti zřizovacího dokumentu, účel včetně možností podnikání a změn, organizační strukturu, členství, zánik a konečně státní dohled a veřejnou kontrolu.

Její dílo tak dosahuje účinnu, který ryze praktická příručka nebo pouze teoretická práce dosáhnout nemůže: poskytuje vědecky utříděný přehled o koncepci nadací a spolků jako právnických osob, poskytuje přehled o právní úpravě těchto typů právnických osob zvolených tří zemí, včetně příslušné části originálních právních předpisů švýcarských a nizozemských, a to paralelně v originálním znění i v českém překladu, podává charakteristiku jednotlivých rysů těchto typů právnických osob ve srovnávacím pohledu, avšak navíc z tohoto srovnání vyvozuje originální, jak dříci, tak souborné právní závěry, použitelné jak v právní praxi, tak v procesu české i evropské legislativy.

Autorka tedy v práci přijala a realizovala jak cíle teoretické, tak sledovala požadavky právní praxe a tvorby práva. To vedlo k některým rysům v obsahovém zaměření práce a jejím systematickém uspořádání, které se mohou jevit – přísně vzato – jako ústupek od metodologické důslednosti. Tento rys však konečnou není handicapem, nýbrž předností práce, která zjevně má oslovit široký okruh čtenářů z oblasti specializovaných bádání v problematice právnických osob, legislativy, ale i běžné právní praxe při zakládání neziskových právnických osob a při řešení jejich problémů, jakož i zainteresované čtenáře bez právníky vzdělání. Všechny tyto cílové skupiny je práce schopna svou informační bohatostí, svými metodologicky solidními východisky, svou košatostí a přitom uspořádaností převzatých i bohatých vlastních poznatků a závěrů odměnit za důvěru a splnit jejich očekávání, se kterými ji vezmou do svých rukou.